

Kríziskezelés

ÚJVIDÉK, VMPE, 2021.

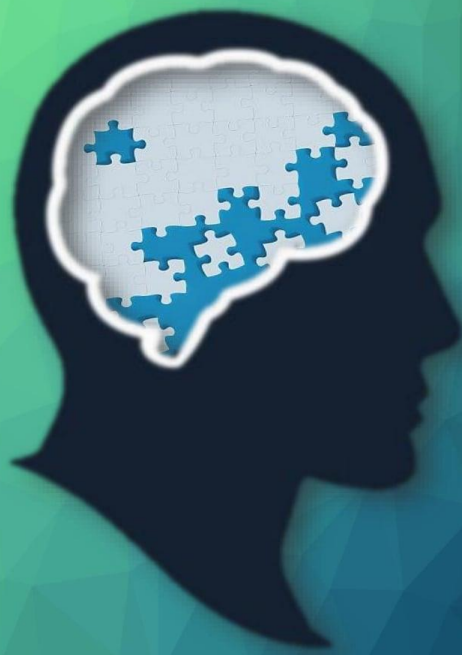
Krízisintervenció

- Súlyos stresszen átesett egyének, családok megsegítése, akik a rájuk háruló terhek alatt nem képesek egyedül megoldani a problémákat.
- Érzelmi támogatás nyújtása, cselekvési terv közös kidolgozása.
- SOS telefonok.
- Non-direktív és direktív beavatkozások.

TANOM

Továbbképzések

Tanítók és más oktatási szakemberek Oktató-nevelő Munkája

Kríziskezelés

Előadó: Mengyán Pletikosić Ildikó

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete
Újvidék, Bogdana Šuputa 16

2021. március 27. (szombat) 10:00 óra

KRÍZIS

görög eredet

jelentés:

fordulat, válság

Mik jellemzik?

Nehéz élethelyzet

Nyomasztó érzések

Felboruló egyensúly

Kilátástalanság

mentimeter

Cím: [Fénykép](#), készítette: Ismeretlen a készítő, licenc: [CC BY](#)

Caplan 1964

- **Válsághelyzet, a pszichológiai kiegyensúlyozatlanságnak időtartama annál a személynél, aki olyan veszélyes körülményekkel kénytelen szembenézni, amelyek számára fontos problémát jelentenek, ám ezeket sem elkerülni, sem megoldani nem képes szokásos problémamegoldó eszköztárával, képességeivel.**

Krízisek fajtái (Caplan)

FEJLŐDÉSI (NORMATÍV) KRÍZIS

AKCIDENTÁLIS KRÍZIS

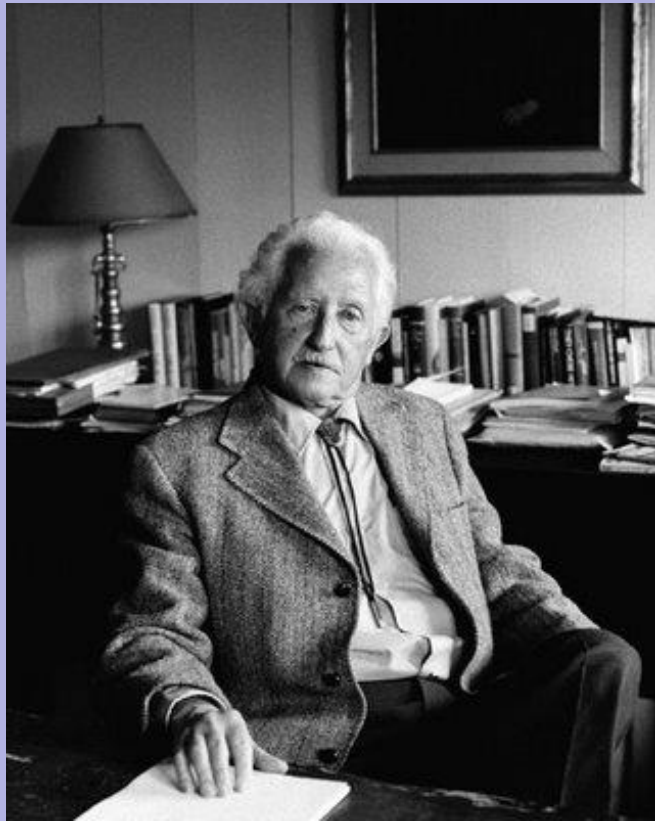

Cím: [Fénykép](#), készítette: Ismeretlen a készítő, licenc: [CC BY](#)

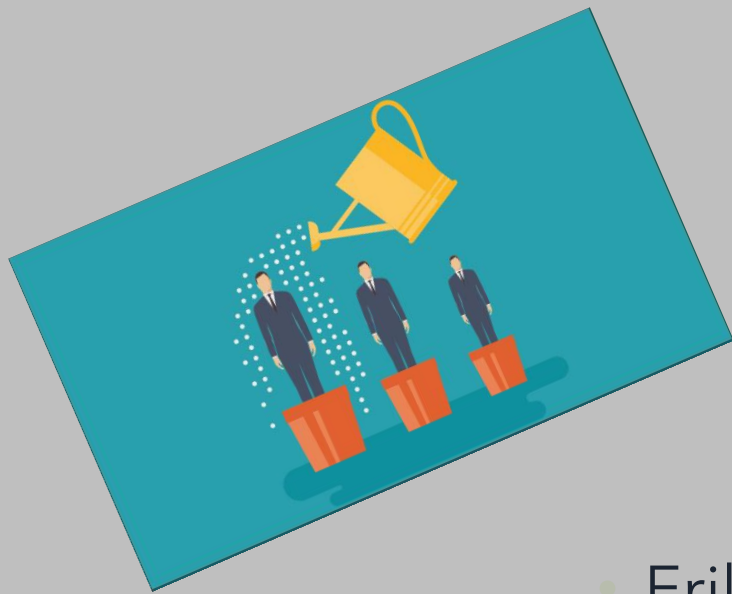
Krízismátrix

Erik Erikson

PSZICHOSZOCIÁLIS FEJLŐDÉSELMÉLETE

Erikson szerint tehát a személyiség fejlődése egy olyan életutat jelent, ahol **„próbatételek”** várnak az egyénre, hasonlóan, mint a mesék, vagy mítoszok hőseire. A fejlődést nem a nehézségek elkerülése, kivédése jelenti, hanem éppen az segíti, hogy **erőfeszítéseket** teszünk, amelyek új készségek, képességek kialakításával járnak együtt.

Fejlődés

- Erikson szerint a krízis, tehát a fejlődésben fellépő **nehézséggel** teli időszak, valójában egyfajta „normatív krízis”, amellyel való találkozás **a fejlődés elkerülhetetlen feltétele.**
- A krízisek kimenetele, megoldása lehet **pozitív**, vagy **negatív**, mely azonban az egész későbbi életre kihat.

1. korszak: csecsemőkor (0-1 év).

Krízis: bizalom – bizalmatlanság.

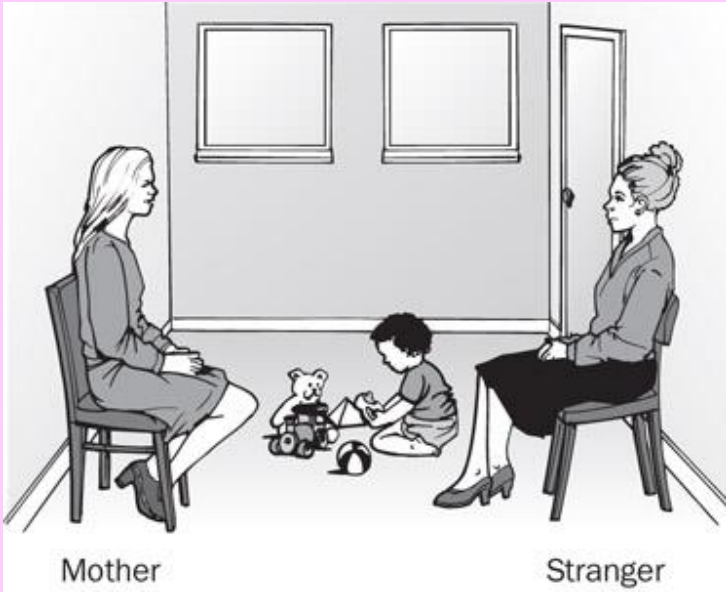

Pozitív

- Bizalom, optimizmus
- Kiszolgáltatottság
- A létezésbe vetett bizalom
- Táplálnak, vigyáznak rám
- Környezeti feltételek

Negatív

- depresszív személyiségkép,
pesszimizmus
- A táplálék megvonása – fogzás
- Az egymásra hangolódás hiánya,
diszharmónia
- Bizalmatlanság

Kötődés
Mary Einswort

A bizalom és bizalmatlanság,
a kötődés hiányának jelei az iskolában

2. korszak: kisgyermekkor (1-3 év)

Krízis: autonómia – szégyen, kétely

Pozitív

- Önkontroll , megfelelés
- Kísérletező gyerek
- Biztonságos keret
- Következetes, határozott
- szabályrendszer

Negatív

- Túlzott önmagával való foglalkozás
- Az önkifejezés túlzott szabadsága
- Vagy éppen túlzott korlátozása miatt
- Kényszeresség

3. korszak: Krízis: kezdeményezés – bűntudat. kisgyermekkor (3-6 év)

Pozitív

- Kedvező kimenetel:
- önálló cselekvés tervezése és megvalósítása
- A cselekvés öröme

Negatív

- Kedvezőtlen kimenetel:
- bűntudat,
- hisztéria,
- pszichoszomatikus betegségek
- A cselekvés korlátozása

4. korszak: kisiskoláskor (6 év-pubertás).

Krízis: teljesítmény – kisebbrendűség.

Pozitív

- **Kedvező kimenetel:**
- **intellektuális, fizikai és szociális kompetencia.**
- **Együttműködés**
- **Munkamegosztás**

Negatív

- **Kedvezőtlen kimenetel:**
- **kisebbrendűség érzése,**
- **negatív önértékelés**
- **Alkalmatlanság érzése**
- **önbizalomhiány**

5. korszak: serdülőkor.

Krízis: identitás – szerepkonfúzió.

Pozitív

- . Kedvező kimenetel: egységes, önálló énkép
- - Az eddig kialakított készségek integrálása
- -Belső és külső képek összehangolása

Negatív

- Kedvezőtlen kimenetel: identitásdiffúzió,
- kriminalitás
- Pályaorientációra való képtelenség

6. korszak: Krízis: bensőségesség – elszigetelődés. „Azok vagyunk, amit szeretünk”.

Pozitív

- Kedvező kimenetel: szoros, tartós kapcsolat, pályaalköteleződés.
- A fiatal felnőttkorban meghaladjuk énes korszakunkat, ez az érett párválasztás időszaka.

Negatív

- Kedvezőtlen kimenetel: szociális elszigetelődés, magány.
- Az intimitás hiánya pszichopatológiához vezethet

7. korszak: felnőttkor.

Krízis: alkotóképesség – stagnálás

Pozitív

- Kedvező kimenetel:
- törődés a családdal, társadalommal és a jövővel
- A következő nemzedékkel való törődés

Negatív

- Kedvezőtlen kimenetel:
- az addigi teljesítménnyel való elégedetlenség, esetleg életpálya-módosítás – korrigálás
- Hiányérzet

6. korszak: érett idős felnőttkor

Krízis: integritás – kétségbeesés.

Pozitív

- Kedvező kimenetel: az élettel való megelégedés, szembenézés a halállal
- Kiteljesedés
- Megbékélt bölcsesség

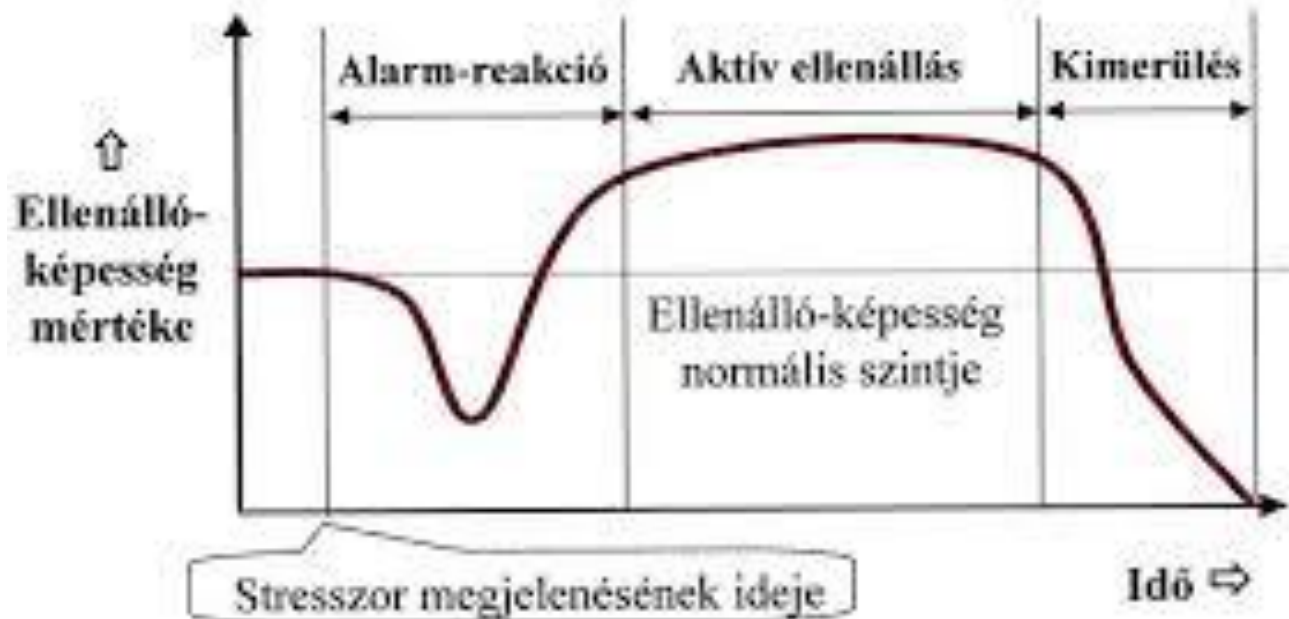
Negatív

- Kedvezőtlen kimenetel: kétségbeesés, halálfélelem, elégedetlenség
- Mi marad fel belőlem??

Akcidentális krízisek

- Egy átélt gyász, párkapcsolati válság, súlyos, vagy annak vélt betegség, megoldhatatlannak látszó munkahelyi probléma.
- A kiváltó eseményre általában jellemző, hogy **váratlanul** következik be, az egyént érzelmileg megérinti és az adott helyzetben nagy jelentőséggel bír számára. **A veszteség**, a kudarc, veszély jellemzői megtalálhatók benne, és az egyénből félelmet, fenyegetettségi és **kiszolgáltatottsági** érzést vált ki, és gyakran regresszióval jár.

A Selye-féle általános adaptációs szindróma (AÁSz) három fázisa

„Üss vagy fuss”
„harcolj vagy menekülj”

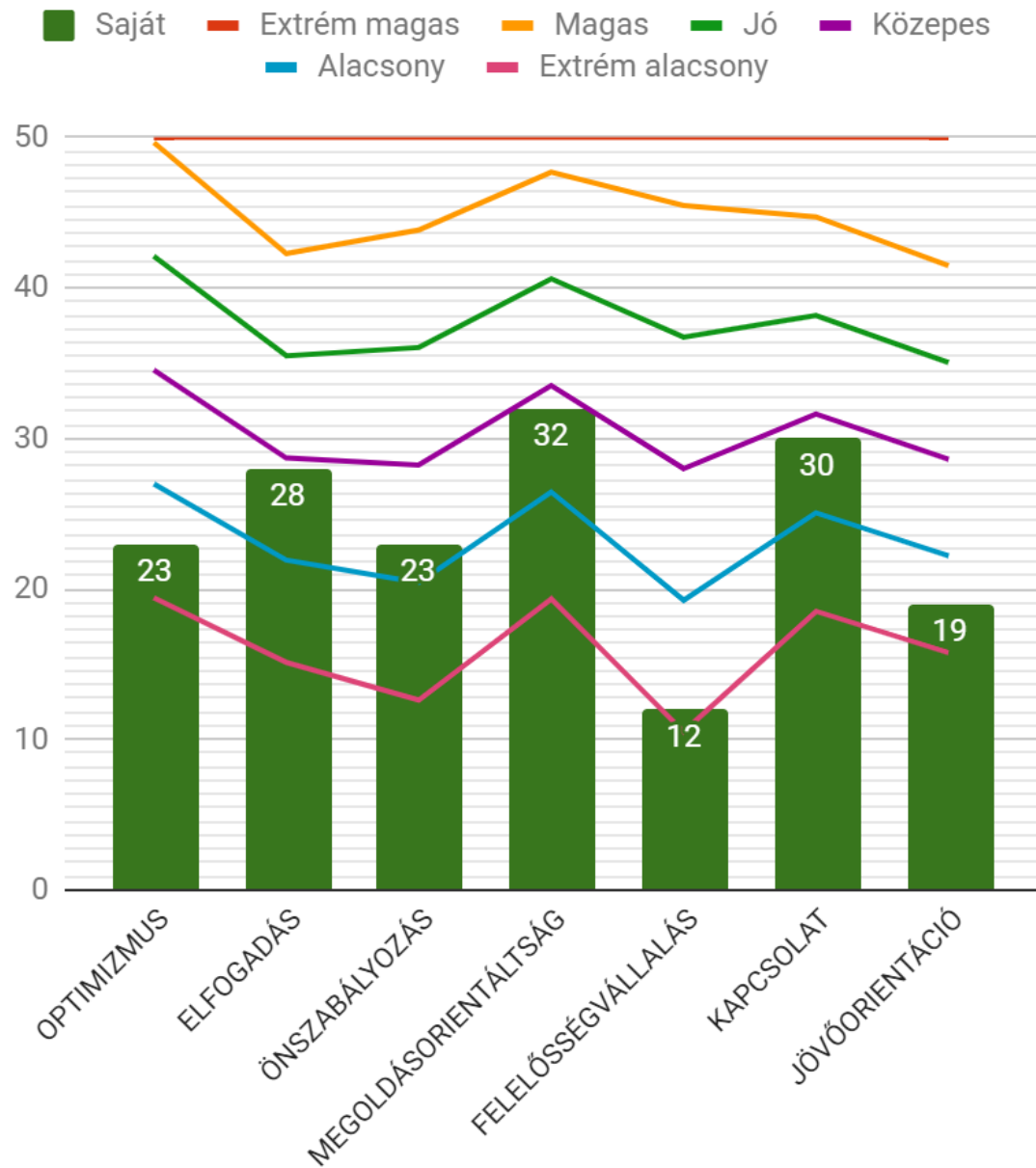
Lazarus: Coping

Problémaközpontú megküzdés

Érzelemközpontú megküzdés

Elhárító mechanizmusok

Reziliencia teszt eredmények

Lelki
ellenállóképesség

<https://icons.hu/meres-teszt/reziliencia-teszt/>

A veszteség feldolgozása – a gyász 5 szakasza

- 1. Tagadás
- 2. Harag
- 3. Alkudozás
- 4. Depresszió
- 5. Elfogadás

A krízishelyzet kimenetele

Fejlettebb egyensúlyi állapot elérésének a lehetősége

fejlettebb megküzdési technikák
veszteségek kezelésének megtanulása
a személyiség differenciálódása
az önbizalom növekedése
„kreatív krízis”

Egyensúlyba kerülés diszfunkcionális működéssel

alkalmazkodási zavar
szorongásos tünetek
poszttraumás tünetegyüttes
depresszív tünetek
dependenciák (alkohol, gyógyszer, drog)
pszichoszomatikus zavar (magas vérnyomás, irritábilis bél szindróma)

Lazarus és Folkman

Elkerülő-menekülő magatartás

*A szorongáscsökkentő, altató, és antidepresszáns
gyógyszerek fogyasztása jelentősen megnőtt az elmúlt
évben, emellett a dohányzás, az alkohol- és
sorozatfüggőség is.*

*Kilépünk a helyzetből, ami csak rövidtávon lehet hasznos,
hosszútávon függőséget okoz.*

Katasztrófahelyzetek sajátosságai

Hajduska (2015) fogalmazza meg, hogy a katasztrófahelyzetek az egyének egy csoportját, **tömegét széles körben érintő, életet és testi épséget** is veszélyeztető körülmények. Legtöbb esetben erre a krízishelyzetre is jellemző, hogy váratlan és az emberi jóllét, az egzisztencia, a természetes **biztonságérzet** kerül instabil helyzetbe. Ez a fajta bizonytalan helyzet fokozza a **pánikot**, amely egy irracionális menekülési reakcióként **az erkölcsi szabályok felülíródnak** akcióként írható le. Az emberekben csökken a valóság kontrollálása, a befolyásolhatóság növekszik és a viselkedés megjósolhatatlanná válik, mert a mentális fékek gátjai fellazulnak. A vészhelyzetek következményeként nagyon gyakran az egyéneken a **poszttraumás stressz** tünetei jelentkeznek.

Társadalmi krízis

Hajduska Marianna (2015) is leírja, hogy a társas **környezetünknek** jelentős hatása van a traumák megélésében, lezajlásában és feldolgozásában. A modernizációban élő, **individualizálódott** ember sokkal nehezebben éli meg ezt a fajta kiszolgáltatottságot, a szabadság pillanatnyi elvesztését, a **kontrollvesztettséget**, de az egyéni szórás magas ebben a folyamatban is. Egy ilyen válság az emberek életében a megszokott **kommunikáció elakadását** okozhatja, sérülhetnek az intim kapcsolódás lehetőségei. Egyéni szinten sérül az önbizalom, a már kialakult én-határok és a **biztonságérzet**. Nagy nehézség, amikor az egyén az addig megalkotott céljait elveszíti és az élet értelme megkérdőjeleződik.

Krízisintervenció

- Súlyos stresszen átesett egyének, családok megsegítése, akik a rájuk háruló terhek alatt nem képesek egyedül megoldani a problémákat.
- Érzelmi támogatás nyújtása, cselekvési terv közös kidolgozása.
- SOS telefonok.
- Non-direktív és direktív beavatkozások.

Könyvek, linkek

[Bojanin, Svetomir: Socijalna psihijatrija razvojnog doba, Naučna knjiga, Bg, 1988.](#)

[Goldner-Vukov Mila: Porodica u krizi, Medicinska knjiga, Bg-Zg, 1988.](#)

[Vlajković, Jelena: Životne krize i njihovo prevazilaženje, Nolit, Bg, 1992.](#)

<https://www.pszinapszis.com/az-eletunkben-megjeleno-tarsadalmi-krizis-es-az-ezzel-valo-megkuzdes>

<http://lelkigondozas.com/gyakori-kerdesek/krizis.html>

<https://adoc.pub/a-stressz-hatas-a-egeszsegre.html>

<https://icons.hu/meres-teszt/reziliencia-teszt/>

<https://mindsetpszichologia.hu/mashogy-kell-megkuzdenunk-a-harmadik-hullammal-mit-javasolnakaszakemberek?fbclid=IwAR2RvGRfAVUuKOmoSz8rv843eeVW0B7JexefYlv4YSLwzS4kadPhGt5gfOO>